

ACC. N:R M. 16775: 1-5.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Kerstin Avcadius*
Härad: *Albo* Berättare: *Gunnar Aspelin, Kivik*
Socken: *L. Moellby* Berättarens yrke: *professor*
Uppteckningsår: *1967* Född år *1898* i *Skogsåker, L. Moellby*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kiviks marknad. s. 1-5.

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16775: /

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Från sin barndoms Kiviks marknad minns Gunnar Aspelin särskilt de blinda sångare som satt på platsen och sjöng ballader. Oftast var det långa historier som handlade om årets ruskigaste händelser. Bl.a. sjöngs en gång om en förbrytare Åberg från Norrland. Visan började:

"När solen sjunker den molnbeprydda
då sakta Åberg går ur sin hydda,
han tänker, mörkret ska mig beskydda
utav en åkare hans vagn jag lånar,
jag både mördar och kassor rånar..."

På marknaden kunde man visserligen själv köpa "Visor tryckta i år", men för det mesta stod ungarna hos den blinde och lyssnade så länge att de lärde sig text och melodi och sedan kunde besjunga det kusliga. Den blinde sångaren satt med en hatt framför sig, där man kastade en tio-öring. Ibland spelade han på positiv.

Från huset i Skogsdala kom familjen Aspelin antingen med skjuts genom någon god vän eller också till fots till marknaden. Innan man gick hemifrån bommade man igen dörrar och fönster mycket väl - av rädsla för tat-

ACC. N:R M. 16775:2.

2
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

tarna.

Tattarna kom till marknaden främst för att göra affärer med hästar. De utkämpade verkliga släktfejder nere på platsen. Kniv var ett vanligt tillhygge och ortens sjuksköterska, syster Hilda fick ofta ta emot skadade och plåstra om dem bäst hon kunde.

Förmiddagen tillbringade hela familjen på marknadsplatsen och vid middagstid återvände alla hem igen för att äta. Det var sedan endast de yngre som återvände till marknaden efter middagen. På kvällen höll man sig hemma och tittade på de som körde "väjalua" (kappkörde) på vägen förbi Skogsdala.

Ett av de stora nöjena var tittskåpen, bions föregångare. I tittskåpet vevade man (eller ägaren till det) fram svartvita stillbilder som tillsammans utgjorde en historia. Ett år kunde man få se "Rysk-japanska kriget". Ungefär 10 öre titten kostade det.

Menagerier och varitéer hörde till liksom vaxkabinett. Det år som Gunnar Aspelins far, Karl Aspelin, tog fotografier på marknaden för att få studier till sin blivande målning, kunde man i vaxkabinett få se

ACC. N:R M. 16775:3.

mordet på serbiska kungaparet " i naturlig storlek".

Under dagarna före marknaden kom olika försäljare hem till Aspelins hus i Skogsdala. Den första köpenskapen under marknadsdagen var annars med nötkreatur, följd av hästaffärer. Handlgen med djur försvann gradvis på 1920-talet.

Redan klockan 3 på marknadsmorgonen började en jämn ström av hästskjutsar skramla förbi Skogsdala. Många hade matsäck med sig, andra åt kanske en smörgås och drack en bier i något av tälten. En stor läckerhet på marknaden var franska våfflor i strutform.

Marknadshattar i halm var livligt uppskattade.

Marknaden hade en helt annan funktion förry då man verkligen köpte mycket praktiskt till hushållet, som lerkärl, korgar och trävaror. Det kom försäljare ända från Blekinge och Småland. Även textilier kunde man köpa liksom skor.

Förr var Kiviks marknad en typisk lokalmarknad för de närmaste häraderna, förutom Albo, Järrestad, Ingelstad och Gårds. Det var en verklig högtids-

3
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16775:4.

4.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

dag, då man satte på sig de bästa kläderna.

Aspelins brukade förr få besök av en tattare som sade att han var barn-
domsvän med professor Aspelins far, Karl Aspelin. Denne tattare var av
släkten Brolin och om hans far sjöng man:

"Gamle Kristian Brolin

han var full som ett svin

när han bytte bort sin gamla märke..."

En annan tattaesläkt var Svarte-Petters som bodde mellan Vik och Baske-
mölla. Man påstod att de förr levde på rövert. De skulle då ha dragit en
tråd tvärs över vägen, så att skjutsarna som passerade stannades och tat-
tarna kastade sig över dem och plundrade.

Karusellerna drogs av mänskokoft, det var ett par mannar som utförde
arbetet. Någon karusell hade hästar o.d. som man satt på när man åkte
runt.

Barnen skulle alltid ha en marknadskaramell i papper med fransar. Inuti
låg en polkagris.

ACC. N:R M. 16775:5

5.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I Gunnar Aspelins barndom rådde det en viss motsättning mellan kustland och inland. Denna motsättning kunde ta sig våldsamma uttryck när pojkar från de bägge områdena kom till postkontoret, Färgaregården, i Skogsdala för att hämta posten. Det blev slagsmål och man skällde varandra för att vara "kivlingar" eller "svinabellingar" m.m.

Aspelins hus i Skogsdala uppfördes år 1894. Det hade strax innan varit en utställning i Limhamn där man visade "färdigbygda hus" - en verklig nyhet på den tiden. Husen var alltså monteringsklara. Aspelins var bland de första (först i Skåne?) att skaffa sig ett sådant hus. Det skulle komma per båt och ryktet om det färdigbygda huset spred sig bland befolkningen som samlades nere vid Kiviks hamn för att skåda underverket. Men de blev åtskilligt snopna och besvikna när båten lade till, lastad med delar till ett hus.